

українських композиторів / Я. А. Гордійчук. – Інноваційні підходи розвитку обдарованості дошкільників та молодших школярів. – Вісник, 2015. - № 125. – с. 304 – 307.

2. Миропольська Н.С. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня : теорія і практика / Н.С. Миропольська. - К. : Парламентське видавництво, 2002. - 204 с.
3. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5 т. – Т. 1. – К. : Рад. шк., 1977. - С 55-209.
4. Тодосієнко Н.Л. Мистецтво як засіб формування естетичного сприймання у молодших школярів / Н.Л. Тодосієнко // Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VI школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 28-29 листопада 2016 р. / за ред. Л.С. Бровчак, Л.В. Старовойт. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2016. – С. 232-236.

В.В. Свята
Вихователь-методист
КЗ «ДНЗ №42 ВМР»

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ У ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. У розмаїтті засобів впливу на формування особистості дитини дошкільного віку важливе місце посідає театр. Це особливий – синтетичний вид мистецтва органічно поєднує в сої художнє слово, драматичну дію, поезику, живопис, музику та літературу. Він допомагає дитині глибше пізнати себе, внутрішній світ, спонукає її до самовдосконалення. Викликаючи естетичні почуття та емоції в ході театралізованого дійства. Театр – один з самих демократичних видів мистецтва для дітей, він дозволяє вирішити безліч актуальних проблем сучасної педагогіки і психології, пов'язані з:

- ✚ художньою освітою та вихованням дітей;
- ✚ формуванням естетичного смаку;
- ✚ моральним вихованням;
- ✚ розвитком комунікативних якостей особистості;
- ✚ вихованням волі, розвитком пам'яті, уяви, ініціативності фантазії, мови (діалогу і монологу);
- ✚ створенням позитивного емоційного настрою, зняттям напруження, вирішенням конфліктних ситуацій через гру.

Головне, театр розкриває духовний і творчий потенціал дитини і надає реальну можливість адаптуватися їй в соціальній сфері, а також розвивати свої творчі здібності.

Для того, щоб дитина проявила творчість, необхідно збагачувати її життєвий досвід яскравими художніми враженнями, надати необхідні знання і вміння. Чим багатше досвід малюка, тим яскравішими будуть творчі прояви в різних видах діяльності. Тому так важливо з самого раннього дитинства заохочувати дитину до музики, театру, літератури, живопису. Адже період з трьох до семи років – це період, коли відбувається бурхливий психічний, фізичний розвиток дитини, формуються основи її особистості.

Театралізована діяльність у дошкільному віці – один із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дитини, впливає і на творчі прояви дітей. За Л.Виготським “акторська праця є своєрідною творчістю психофізіологічних станів людини”. Вона сприяє розвитку у дошкільнят фантазії, виникнення по їхній уяві яскравих образів літературних героїв, казкових персонажів. Крім того, малюки вдаються до виразного втілення психологічних особливостей персонажів, самостійно добирають для них засоби мовленневої (інтонації) та зовнішньої виразності (виразні рухи: рук – жести. Обличчя – міміка, всього тіла – пантоміміка). .

Якщо створити умови для її розвитку, в дитини неодмінно відкриються здібності, закладені в ній природою. І завдання педагога полягає в тому, щоб виявити ці перші здібності і на цьому тлі створити умови для повноцінного розвитку особистості.

Метою статті є

- підвищення фахового рівня педагогів з питань організації театралізованої діяльності дошкільників;
- спрямування педагогів на широке використання театральної діяльності, як ефективного засобу розвитку та виховання дошкільників на засадах гуманізації освітнього процесу;
- ознайомлення педагогів із новими формами та методами організації театралізованої діяльності;
- розширення педагогічної компетентності батьків у питаннях використання театралізованої діяльності в домашніх умовах.

Аналіз попередніх досліджень. Театралізована діяльність виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості. Софія Русова довела природність «драматичного інстинкту малюків». Діти охоче залучаються до театралізованої діяльності завдяки літературним, ігровим, особистісним мотивам. У них з'являються різноманітні потреби у грі, що виникають під впливом літературного твору. А також бажання самовираження, спілкування, пізнання себе через відтворення різних образів. У відвертому, щиросердечному ставленні до художнього образу, втіленні його в різних формах театралізованої діяльності дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, вміння, навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання.

Відтворення змісту художнього твору або власного сюжету в грі-драматизації чи імпровізованій грі, виявлення особистісного ставлення до свого героя та вистави в цілому становить зміст ігрового компонента. Видатний режисер та актор К.Станіславський зазначав, що гра дитини відрізняється вірою у правдивість вигадки. Дитина лише скаже «нібито», і вигадка вже живе в ній. При цьому малюк знає те, чому можна вірити, і те, що потрібно не помічати. Такий характер гри відокремлює її від усіх інших видів дитячої діяльності. Творчий характер ігрової діяльності проявляється в тому, що дитина, ніби перевтілюється в того, кого вона зображує, і, вірячи у правду гри, створює особливе ігрове життя й щиро радіє та засмучується під час гри. Саме у процесі ігрової діяльності, а також завдяки спеціальному навчанню діти здобувають необхідні для сценічного виступу навички. Здобуті знання і уявлення збагачують ігрову діяльність дошкільнят. Сценічний (або артистичний) компонент містить підготовку та показ вистав для глядачів, влучне передавання сценічних образів через спеціально організовану підготовчу роботу, що обов'язково включає вправи та репетиції.

Такий підхід до усвідомлення змісту театралізованої діяльності вчені співвідносять з оцінкою її як видовища, ефективного впливового засобу наочного навчання й виховання (Ю.Перенчук); як специфічного виду сюжетно-рольової гри (Л.Артемова, Н.Карпинська, Т.Маркова, Д.Менджеріцька), в якій діти відтворюють власні враження, уявлення; і як театральної вистави – способу вправління дошкільників у виразному мовленні, розвиток їхніх творчих здібностей (О.А.Аматьєва).

Під час театралізованої діяльності формуються особистісні моральні якості, долаються недоліки: сором'язливим та невпевненим у собі дітям театр допомагає зняти нервові напруження, подолати сумніви щодо себе, повірити у власні сили, невгамовним - навчитися витримки. Театр - це високий рівень естетичного виховання, позитивного впливу на емоційну сферу дитини, він акумулює життєву мудрість, оптимізм, енергію народу.

Виклад основного матеріалу. Залучати дітей до театральної-ігрової діяльності треба починати уже з раннього віку. Використовуючи для цього різноманітні види театрів. Це театр іграшок, театр на фланелеграфі, настільний, пальчиковий театри, створені вихователями театри хитунців, павутинок та «топотушок». Прості за змістом казки та розповіді, яскраві, естетично оформлені персонажі та декорації театрів приваблюють малюків, викликають позитивні емоції, сприяють розвитку комунікативних умінь та навичок.

Для старших дошкільнят це вже ігри-драматизації та імпровізації, лялькові вистави за участю самих дітей. Діти з великою радістю переглядають показані дорослими дійства і із задоволенням беруть участь у них.

У кожній віковій групі закладу необхідно обладнати куточки театральної-ігрової діяльності дітей, де мають бути розміщені різні види театрів: пальчиковий, настільний, магнітний, тіньовий, ляльковий, театр з ложок, з кульок, театр іграшок, "Живі ляльки", "Веселі танцюристи", атрибути, декорації, ширми для їх показу. Зібрати костюми, маски для драматизацій та інсценізацій, елементи святкового прикрашення групи. Крім літературних та музичних творів, діапроектор з діафільмами. Щоб діти мали змогу протягом дня зустрічатися з героями улюблених казок, перевтілюватися у певного героя, передавати його характер. Адже театр - це завжди свято, яке об'єднує та згуртовує дітей. Дошкільнята вчать на чужих вчинках аналізувати свою поведінку, розуміти своїх однолітків, старших людей. А педагогам важливо виявити в кожному вихованцеві його здібності, нахили. Недарма К.Станіславський зауважив, що акторам слід вчитися щирості у мистецтві саме у дітей.

У дошкільньому закладі програмою передбачаються театральні гуртки. Робота в яких відбувається за авторськими перспективними планами, складеними їх керівниками на основі власних доробок, запозиченого перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій.

Планування театральних гурток включає: інсценізацію знайомих програмових творів, почутих удома чи побачених на телеекрані, складених самостійно; вправління у акторській майстерності; використання різних видів настільного театру; участь у іграх-драматизаціях та перегляд вистав.

Під час театральної-ігрової діяльності дітей розвиваються творчі та інтелектуальні здібності, вдосконалюється координація рухів, жестів, міміки. Дошкільники набувають багатьох корисних практичних умінь та навичок. Вихователі навчають дітей працювати з різними театральними ляльками: водити їх, озвучувати, передавати характер персонажа; виражати почуття героїв у міміці та жестах, розігрувати сюжети улюблених казок через гру-драматизацію та різні види театрів.

Театральна діяльність має значний вплив на розвиток творчих здібностей взагалі, зокрема, мовленнєвих. На заняттях педагогам необхідно розвивати уміння дітей інтонувати різні типи речень, дотримуватись пауз в кінці речень, навчатись робити логічний наголос, виділяючи потрібне слово голосом, привчатись говорити чітко, виразно, з необхідною силою голосу, використовуючи різноманітні вправи та завдання. Адже у процесі занять формується мовна етика, збагачується словник дітей синонімами, прикметниками, прислівниками, що характеризують зовнішність, риси, поведінку людей і тварин.

А для того, щоб розвивати мовленнєві творчі здібності, педагоги спеціально створюють ігрові ситуації, на основі яких діти починають складати власні сценарії.

Діти вчать вживати в мові художньо-виражальні засоби. Своїм голосом, інтонацією висловлюють ставлення до того чи іншого героя, розігруючи народні та авторські казки, інсценізуючи оповідання та вірші. Діти розрізняють жанри художніх творів, запам'ятовують незнайомі до цього часу слова, отримують елементарні знання українського фольклору, у них формується оцінне ставлення до будь-якого художнього твору.

При розподіленні ролей, необхідно враховувати індивідуальні особливості дітей та рівень їх підготовки. Якщо дитина повільна, вона зможе зіграти ролі більш спокійні. Крім цього, враховуємо рівень розвитку пам'яті – складну роль, в якій багато слів доручаємо дитині, яка може краще запам'ятати. Діти, у яких добре розвинена дрібна моторика рук, краще справляються з ролями в таких театрах, як ляльковий, пальчиковий, ручних тіней, театр рукавички. Діти, з яскраво вираженими емоціями на обличчі, (страху, радості, здивування) залучаються до показу «Театру емоцій на стільцях», «Театру пувів».

Не менш важливим вважаємо використання театралізованої діяльності з метою розвитку пізнавальних інтересів дітей. З цією метою педагогам необхідно включати

фрагменти театралізованої діяльності в заняття з різних розділів програми, а також при організації різних режимних моментів.

У багатьох слово "театр" асоціюється із чималими фінансовими витратами. Та іграшка, що народилася на дитячих очах, тим паче із непотрібних речей, не поступається стандартній ляльці. Так, основою для атрибутів настільних театрів є кольоровий картон, клаптики тканин, рукавички, ложки, пляшечки з під напоїв та парфумів, шишки, мушлі.

Для підвищення інтересу дітей до театру необхідно залучати дошкільнят до самостійного виготовлення атрибутів і декорацій. Так, діти можуть виготовляючи атрибути для показу настільного театру за методом «орігамі», з покидькового матеріалу (пластикових пляшок, одноразових стаканів, коробок тощо).

У своїй роботі з дітьми необхідно дотримуватись таких принципів:

1. Принцип зв'язку з життям. Використовувати літературні твори, малі фольклорні жанри, казки, зміст яких є відображенням реальної дійсності минулого і сьогодення нашого суспільства, людства взагалі. Добирати сценарії вистав, близькі й зрозумілі дітям, спираємось в роботі з драматизації на вміння і навички, набуті дітьми в процесі життя.

2. Принцип науковості. Будувати роботу театральної студії з урахуванням особливостей вікової дитячої психології (типів темпераменту, характеру дитини, психічних процесів). Використовувати в роботі багату театральну спадщину М.Щепкіна, В.Немировича-Данченка, К. Станіславського. Дати можливість дітям розуміти й оперувати термінами театральної абетки. Опиратися в роботі театральної студії зі збагачення словникового запасу на мовленнєву компетентність дитини.

3. Принцип систематичності в опануванні знань і навичок.

4. Принцип доступності. Добирати матеріал згідно вікових особливостей дітей та Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина».

5. Принцип свідомості й активності. Пояснювати дітям причинно-наслідкові зв'язки процесу праці над виставою і кінцевим результатом. Довести до їхньої свідомості значущість гри кожного з них для інших людей, для колективу. Спонукаати дітей до активної взаємодії з педагогом, з іншими дітьми під час підготовки до вистави. Заохочувати прояви творчої ініціативи, самостійності, активності, фантазії.

6. Принцип міцності засвоєння набутих знань умінь і навичок. Систематично повторювати в різних формах, ситуаціях засоби виразності: міміка, жести, рухи, інтонація. Розвивати пам'ять, мислення, розширюємо світогляд.

7. Принцип індивідуального підходу до дітей в умовах колективної роботи. Шукати, розкривати, розвивати обдарованість у дітей у контексті акторських знань, умінь, навичок. Гуманно ставитися до дитини: педагогічно вміло виправляти помилки, коригувати гру, заохочувати, стимулювати правильну поведінку та діяльність.

8. Принцип виховного змісту. Виховувати характер змісту сценаріїв вистав, аналіз поведінки героїв, їхніх вчинків; уміння бути чемним у ролі глядача й актора; уболівання за якісно позитивний кінцевий результат роботи з усього колективу, що працює над виставою.

9. Принцип наочності. Шлях дитячого пізнання починати з живого споглядання, пов'язуючи з обов'язковим суттєвим поєднанням. Адже дитина мислить формами, фарбами, відчуттями взагалі. Обов'язково залучати дітей до роботи з естетичного оформлення матеріалу — костюмів, декорацій, відеоматеріалу, музичного супроводу, використовуємо роль педагога як приклад для наслідування.

Висновки. Театралізована діяльність є ефективним засобом розвитку творчої особистості. У грі виховуються такі психологічні якості, які є передумовами фізичної і психічної готовності дитини до нормального переходу в наступний період життя.

Вирішується безліч освітньо-виховних завдань, зокрема і проблема морального виховання дитини. Для того, щоб моральні норми виконувались дошкільником не тільки під впливом авторитету дорослого і використовувались як зовнішній аргумент у міжособистісних відносинах, а стали б внутрішніми мотивами поведінки, необхідно підготувати підґрунтя для

їх засвоєння. Таке психологічне підґрунтя складається шляхом організації практики взаємовідносин дітей у процесі театралізованої гри.

Література

1. Аматыєва О. З дитячого садка в актори//Дитячий садок. – 2004. – с.1 – 6;
2. Боровик І. Артикуляційні вправи – корисні та цікаві//Дошкільне виховання. – 2001. - №1. – с. 12 – 13;
3. Боршаговська Т. Театралізовані ігри як засіб розвитку творчих здібностей дошкільнят//Палітра педагога. – 2003. - №1;
4. Боса Л., Хоменко Л. майбутнього глядача готуємо сьогодні//Дошкільне виховання. – 1998. - №5;
5. Відкриваємо свій ляльковий театр. Дошкільне виховання, №12/ 2009 с.22;
6. Генов Г.В. «Театр для малышей» - Москва «Просвещение», 1968. – 154 с.;
7. Гладин С., Грудій Г. Це диво дивне – театр// Дошкільне виховання. – 1998. - №11 – 12;
8. Горбунова Н. Театралізована діяльність дошкільнят: програма та методичні рекомендації//Дит.садок. – 2005. - №38. – 39 с.;
9. Молодцова С.М. Тематичний план занять гуртка «Театр – дітям»//БВДС. – 2003;
10. Освітня програма розвитку дітей від 2 до 7 років «Дитина»
11. Руками творяться дива: На допомогу вихователям і керівникам дитячих гуртків//Бібліотека вихователя дитячого садка. – 2003. - №1 – 2. – 94с.;
12. Ряднова Л.А. Основи акторської майстерності, Харків:Вид.група «Основа», 2009 р. – 160с. (серія «Творчому педагогу»);
13. У світі див та фантазій: досвід організації гурткової роботи в дошкільних установах//БВДС. – 2003. - №21. – 120с.;

Г.В. Сидорук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник- канд. пед. наук, доцент Л.С. Бровчак

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Особливого значення, на сучасному етапі розвитку української державності, набуває питання формування патріотичних почуттів та національної свідомості підростаючого покоління. Вагоме значення для формування почуття патріотизму в дітей відіграє дошкільний навчальний заклад. Виховання громадянина, патріота, духовно багатой особистості – процес тривалий і багатограний. Він потребує від педагогів і батьків великої праці над собою, усвідомлення високих цінностей та відповідної поведінки, розуміння виховних завдань та вибору оптимальних методів і форм роботи з дітьми. Вирішення сучасних завдань патріотичного виховання дітей у системі дошкільної освіти неможливе без дослідження теоретичної бази надбань минулого, які були направлені на виховання в дитини любові до рідного дому, рідної вулиці, до свого міста, народу своєї країни. Закон України «Про освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття), Концепція дошкільного виховання в Україні чітко окреслили мету, завдання, стратегічні напрями та шляхи реформування дошкільних інституцій відповідно до сучасних тенденцій економічного і духовного розвитку країни. Головний орієнтир оновлення змісту їх роботи «максимальне врахування етнічних і регіональних особливостей та широке використання засад народної педагогіки, національної культури, сучасних досягнень науки, надбань світового педагогічного досвіду» [5].

Аналіз останніх досліджень. До проблем патріотичного виховання зверталися корифеї вітчизняної педагогіки Г.Ващенко, О.Духнович, А.Макаренко, С.Русова, Г.Сковорода, В.Сухомлинський, К.Ушинський та ін. У своїх працях вони висвітлювали актуальні проблеми розвитку почуття патріотизму у дітей та молоді, висували ідею виховання «свідомого» громадянина, патріота своєї Батьківщини.